

4. Капська А.Й. Технології соціально-педагогічної роботи: [навчальний посібник] / Безпалько О.В., Вайнола Р.Х., Капська А.Й. та ін.; [за ред. проф. А.Й.Капської]. – К. : НДПУ, 2000. – 372 с.
5. Карпенко О.Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти : моногр. / О.Г.Карпенко; за ред. С.Я.Харченка. – Дрогобич: Коло, 2007 – 374 с.
6. Ковалев А. П. Педагогические системы: оценка текущего состояния и управление: учеб. пособие / А.П.Ковалев. – Х.: Харьковский гос. ун-т., 1990. – 153 с.
7. Козленко В.Н. Проблема креативности личности / В.Н.Козленко // Психология творчества. – М., 1990. – № 3. – С. 131-148
8. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К.Маркова. – М.: Международный гуманитарный фонд “Знание”, 1996. – 312 с.
9. Міщик Л.І. Теоретико-методичні основи професійної підготовки соціального педагога у закладах вищої освіти / Л.І.Міщик; Запорізький держ. ун.-т. – Запоріжжя: Промінь, 1997. – 370 с.
10. Психология творчества / [под ред. Я.А.Пономарева]. – М.: Наука, 1990. – 224 с.
11. Петришин Л.Й. Формування креативності майбутніх соціальних педагогів: теоретико-методичний аспект [монографія]. – Тернопіль: Видавництво “Астон”, 2014. – 400 с.
12. Харченко С.Я. Соціально-педагогічні технології: [навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / С.Я.Харченко, Н.П.Краснова, Л.П.Харченко – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 552 с.

В статье на основе проведенного теоретико-методического анализа проблемы исследования описано креативность как необходимое условие профессиональной деятельности социального педагога, так как в различных видах деятельности должен использоваться индивидуальный подход к клиенту, который и требует творчества; определены этапы внедрения педагогической системы формирования креативности будущих социальных педагогов; построена модель системы формирования креативности будущих социальных педагогов.

Ключевые слова: формирование, творчество, креативность, система, внедрение системы, процесс формирования креативности, будущие социальные педагоги, профессиональная подготовка.

In the article on the basis of the theoretical and methodological analysis of the research problem the creativity has been described as a necessary condition of professional social workers, since in the various activities an individual approach to each client is to be used, which requires creativity. Also considered: the stages of implementation of the pedagogical system of formation of creativity for future social workers; the model of creativity formation of future social workers, interpreted as a descriptive characteristic containing requirements for professional knowledge, skills, capabilities, structure and results of educational activities professionally important qualities of future social workers and creative competence in the professional field, based on conditions, stages, principles, methods, tools and teaching methods of its formation in the educational activities in universities; the features of experimental verification of implementation of pedagogical system of formation of creativity for future social teachers in higher education.

Key words: creation, creative, creativity, system, system implementation, the formation of creativity, future social workers, professional training.

УДК 378:613.8

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Пилипишин Олег Іванович
м.Тернопіль

В статті проведено теоретичний аналіз основних складових здоров'язберігаючих технологій, що є фундаментальними при організації навчально-виховного процесу в закладах освіти. Розглянуті соціальні умови сучасної людини пов'язані із стрімким розвитком новітніх технологій які згубно впливають на погіршення стану фізичного та розумового розвитку підростаючого покоління, зниження рівня народжуваності й тривалості життя, зростання смертності, особливо дитячої [1]. Вступаючи до школи, 85% дітей мають ті чи інші порушення соматичного та психічного характеру, зростає кількість дітей, які мають психоневрологічні захворювання [2]. Групу особливого ризику становить молоді 15-18 років. Тому для керівництва ВНЗ найважливішим завданням є популяризація здорового способу життя серед студентської молоді, втілення відповідних програм у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів.

Ключові слова: культура, здоров'я, компетентність, здоров'язбереження.

Постановка проблеми. Соціальні умови існування сучасної людини характеризуються швидким розвитком наукових знань і технічних досягнень, що призводять до оновлення інформації майже кожні три роки. Науково-технічний прогрес, досягнення комп'ютерної техніки стали мимовільною причиною загострення загальнолюдської проблеми погіршення рівня здоров'я людей. Суспільство страждає на

безліч різноманітних хвороб, причому кількість хворих, на жаль не зменшується, а навпаки зростає. Турботу викликає різке погіршення стану фізичного та розумового розвитку підростаючого покоління, зниження рівня народжуваності й тривалості життя, зростання смертності, особливо дитячої [1]. Вступаючи до школи, 85% дітей мають ті чи інші порушення соматичного та психічного характеру, зростає кількість дітей, які мають психоневрологічні захворювання [2]. Групу особливого ризику становить молоді 15-18 років. Тому для керівництва ВНЗ найважливішим завданням є популяризація здорового способу життя серед студентської молоді, втілення відповідних програм у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів.

Шляхи застосування здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі досліджували Л.Ващенко (готовність учителя до використання цих технологій), С.Грімблат (їх використання в підготовці фахівців), Т.Карасєва та М.Коржова (сучасні аспекти реалізації окреслених технологій), М.Смірнов (їх використання в школі) та

ін. культури здоров'я студентів – О.Ахвердова, В. Бабич, Л.Безугла, О.Куделіна, С.Лебедченко; формування культури здоров'я особистості в освітніх програмах та освітньому просторі – О.Видюк, Є.Диканова, В.Скумін, О.Трещева; аспекти формування оздоровчої культури студентів – В.Зайцев, формування культури здорового способу життя – О.Рихтер та ін.

Неважаючи на великий обшир досліджень, проблеми формування культури здоров'я збереження як світоглядної орієнтації майбутніх фахівців дотепер недостатньо вивчені в теоретичному й у практичному аспектах.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні управління навчально-виховним процесом у ВНЗ на засадах здоров'я зберігаючих технологій.

Виклад основного матеріалу. Актуальним є напрям виховної роботи і соціальної політики суспільства. Історія розвитку знань про здоров'я нараховує більше 2000 років. Довгий час здоров'я розглядалось як відсутність хвороб або фізичних дефектів. За визначенням Г.Сигериста, здорововою є людина, яка відрізняється гармонійним фізичним та розумовим розвитком, добре адаптована до навколишнього середовища, робить свій вклад в благополуччя суспільства [1]. Це визначення здоров'я є основоположним для Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я (ВООЗ). Здоров'я – стан повної фізичної психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність фізичних дефектів або хвороб. На сьогоднішній день існує понад 100 трактувань поняття здоров'я [3]. За даними ВООЗ, здоров'я людини на 50-55 % визначається умовами і способом життя, на 25% – екологічними умовами, на 15-20% воно обумовлено генетичними факторами і лише на 10-15% – діяльністю системи охорони здоров'я. В.Петленко [2] наводить наступні співвідношення факторів, що визначають здоров'я людини: людський фактор – 25% (фізичне здоров'я – 10, психічне – 15); екологічний фактор – 25% (зовнішня екологія – 10, внутрішня – 15); соціально-педагогічний фактор – 40% (способ життя, матеріальні умови праці й побуту – 20, поведінка, режим життя, звички – 25); медичний фактор – 10.

Багаторазово доведено, що здоровий спосіб життя є важливим фактором формування і зміцнення здоров'я студентської молоді, яке залежить на 50% від нього і навіть більше. Самими активними компонентами ЗСЖ виступають: раціональна праця студентів, раціональне харчування, раціональна рухова активність, загартування, особиста гігієна, відмова від шкідливих звичок [4].

Саме тому важливе значення має компетентність керівника, що веде навчальний заклад до досягнення мети, а головною метою будь-якого навчального закладу є збереження здоров'я студента. Саме керівник створює імідж закладу, формує місію навчального закладу, визначає домінанти діяльності, а головне – комплектує команду працівників, які у своїй діяльності: навчальний, виховний, використовують здоров'я зберігаючі технології. Адже саме завдяки їм НЗ зможе досягти поставлених перед собою цілей.

Поняття «здоров'я зберігаючі технології» об'єднує в собі всі напрями діяльності закладу щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я студентів.

Здоров'я зберігаючі освітні технології поділяються на три групи: організаційно-педагогічні (визначають структуру навчального процесу, яка сприяє запобіганню станів перевтомлення, гіподинамії тощо); психолого-педагогічні (пов'язані з безпосередньою роботою вчителя на уроці); навчально-виховні (це програми з формування культури здоров'я, навчання навичок здорового способу життя, профілактики шкідливих звичок, захворювань, позакласні за-

ходи, робота з батьками).

У здоров'я зберігаючих освітніх технологіях застосовуються дві групи методів: специфічні (притаманні тільки процесові педагогіки) та загально-педагогічні (застосовуються в усіх випадках навчання та виховання). Серед специфічних методів на основі існуючої педагогічної практики можна виокремити такі: оповідання, дидактичне оповідання, лекція, демонстрація, ілюстрація, відео метод, вправи, практичний метод, ситуативний метод, ігровий метод, активні методи навчання та ін. [5].

У структурі методу виокремлюють певні прийоми як його складові та окремі етапи під час реалізації. Прийоми можна класифікувати так: профілактично-захисні (особиста гігієна та гігієна навчання); компенсаторно-нейтралізуючі (оздоровча, дихальна, коригуючі гімнастики; масаж психогімнастика та ін.); стимулюючі (елементи загартування, фізичні навантаження, прийоми психотерапії та фітотерапії); інформаційно-навчальні (листи, що адресуються батькам, студентам, викладачам) [6].

Використання методів та прийомів залежить від професійних здібностей викладача, його особистої зацікавленості, від регіональних та місцевих умов. Тільки об'єднавши всі окремі підходи в єдине ціле, можна створити оздоровчий освітній простір, де будуть реалізовані ідеї здоров'я зберігаючої педагогіки.

Аналіз здоров'я зберігаючої діяльності навчальних закладів України дозволив виділити такі складові цієї діяльності. Вона має поєднувати такі форми і види роботи:

- корекцію порушень соматичного здоров'я з використанням комплексу оздоровчих та медичних заходів без відриву від навчального процесу;
- різноманітні форми організації навчально-виховного процесу з урахуванням їх психологічного та фізіологічного впливу на студентів;
- контроль за виконанням санітарно-гігієнічних норм організації навчально-виховного процесу;
- нормування навчального навантаження та профілактику перевтоми студентів;
- медико-психологічно-педагогічний моніторинг стану здоров'я, фізичного і психічного розвитку студентів;
- розробку та реалізацію навчальних програм із формування в учнів навичок ведення здорового способу життя та профілактики шкідливих звичок;
- діяльність служби психологічної допомоги вчителям та учням у подоланні стресів, стану тривоги;
- сприяння гуманному ставленню до кожного студента;
- формування доброзичливих взаємовідносин у колективі працівників;
- заходи, що сприяють збереженню та зміцненню здоров'я викладачів та студентів, створення умов для їх гармонійного розвитку [7].

В основу здоров'я зберігаючого навчально-виховного процесу покладено компетентнісний підхід як системоутвірюючий фактор розвитку особистісних якостей студентів та формування позитивного ставлення до здоров'я людини. Поняття «компетентність» – складне та багаторівневе і визначається як набір знань, умінь, навичок, здібностей, цінностей, способів діяльності, що сприяє особистому успіху, покращує якість навчально-виховного процесу. Валеологічне супроводження навчально-виховного процесу сприяє формуванню і розвитку декількох категорій компетентності, а саме: соціальній компетентності, здоров'я зберігаючій компетентності, життєтворчій компетентності, інформаційній компетентності [8].

Під соціальною компетентністю студентів маються на

увазі вміння та навички оцінити свої можливості та рівень підготовки, проектувати власну діяльність, приймати рішення, проявляти самостійність та ініціативу, будувати взаємовідносини з іншими, визначати власне місце в суспільстві та ін. Формуванню соціальної компетентності сприяє проведення нестандартних уроків з урахуванням індивідуальних стилів роботи та можливостей студентів, дослідна робота.

Здоров'язберігаюча компетентність – це комплекс знань, умінь, ставлень та цінностей, які спрямовані на збереження й укріплення здоров'я - свого та оточуючих, на уроках та в позаурочній діяльності. Формувати цю компетентність допомагає емоційний комфорт на уроці та ін.[9].

Життєтворча компетентність – це володіння культурою міжособистісних взаємин викладача та студента або студентів між собою, уміння дотримуватися принципів толерантності, застосовувати мовленнєві навички, реалізовувати загальнолюдські цінності, діяти в нестандартних ситуаціях, а також потреба у творчості. Цьому сприяє позитивна мотивація діяльності, наявність позитивних психологічних настанов за допомогою слова, почуттів, жестів, використання практичних методів і технологій кооперативного навчання, створювання проблемних ситуацій, захист творчих проектів.

Інформаційна компетентність – здібність студентів орієнтуватися в інформаційному середовищі, знаходити потрібну інформацію та оперувати нею. Формуванню та вдосконаленню таких навичок допомагають задачі, для рішення яких потрібен пошук інформації, задачі з використанням статистичних методів аналізу. Формування ключових компетентностей – це важка комплексна робота на кожному уроці, актуальна та життєво необхідна для студентів, сприятлива для розвитку професійної майстерності педагога [10].

Однією з якостей, необхідних у освоєнні життєвої та соціальної компетентності, а значить і успішної діяльності в майбутньому є бережливе ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших як до найвищої цінності. Здоров'я – поняття багатопланове. Це не лише відсутність хвороб, а й комфортне психологічне самопочуття, гарний настрій, високий рівень пристосування, благополуччя. Тобто це гармонійне поєднання фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я як результат самодисципліни, самопізнання, самореалізації на основі стійкої потреби бути здоровим. Більшу частину доби наші діти проводять у НЗ. Тож основним завданням процесу навчання є не тільки навчити, сформувати повні вміння та навички, розвинуті творчий потенціал, а й максимально зберегти здоров'я студентів. Цьому напряму допомагає використання в навчально-виховному процесі здоров'язберігаючих технологій.

Таким чином, здоров'язберігаючі технології – такі, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці студентів у ВНЗ та ті, що вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних вимог), відповідності навчального та фізичного навантаження можливостям студента. Мета всіх здоров'язберігаючих освітніх технологій – сформувати в студентів необхідні знання, вміння та навички здорового способу життя, навчити їх використовувати такі знання в повсякденному житті.

Звичайно, вирішення проблеми здоров'я підлітків потребує пильної уваги всіх зацікавлених у цьому: педагогів, медиків, батьків, 31 представників громадськості. Але особливе місце та відповідальність в оздоровчій діяльності відводиться освітній системі, яка повинна і має всі мож-

ливості для того, щоб зробити навчально-освітній процес здоров'язберігаючим. І в цьому випадку мова йде вже не просто про стан здоров'я сучасних студентів, а про майбутнє України.

Загалом процес навчання в умовах здоров'язберігаючої педагогіки складається з трьох етапів, які відрізняються один від одного як специфічними завданнями, так і особливостями методики.

I. Етап ознайомлення з основними поняттями та уявленнями.

II. Етап поглиблленого вивчення.

III. Етап закріplення знань, умінь і навичок збереження та змінення здоров'я та їх подальшого вдосконалення [5].

Завдання кожного з означених етапів можуть вирішуватися як одночасно, так і послідовно, оскільки вони всі тісно взаємоп'язані.

Дослідженнями доведено, що ефективність формування здорового способу життя вимагає активного залучення студентів до здоров'язберігаючого навчального процесу, формування в них активної позиції щодо змінення і збереження власного здоров'я.

Аналіз здоров'язберігаючої діяльності закладів освіти України дозволив виділити складові компоненти цього напряму. Він має поєднувати такі форми і види роботи:

- корекцію порушень соматичного здоров'я з використанням комплексу оздоровчих та медичних заходів без відриву від навчального процесу;
- різноманітні форми організації навчально-виховного процесу з урахуванням їх психологічного та фізіологічного впливу на студентів;
- контроль за виконанням санітарно-гігієнічних норм організації навчально-виховного процесу;
- нормування навчального навантаження та профілактику перевтоми студентів;
- медико-психологічно-педагогічний моніторинг стану здоров'я, фізичного і психічного розвитку студентів;
- розробку та реалізацію навчальних програм із формування в студентів навичок ведення здорового способу життя та профілактики шкідливих звичок;
- діяльність служби психологічної допомоги викладачам та студентам у подоланні стресів, стану тривоги;
- сприяння гуманному ставленню до кожного студента;
- формування доброзичливих взаємовідносин у колективі викладачів;
- заходи, що сприяють збереженню та зміцненню здоров'я студентів та викладачів, створення умов для їх гармонійного розвитку.

Медико-психологічно-педагогічна практика показує, що велика кількість студентів у процесі навчальної діяльності знаходиться у стані хронічної втоми, яка є основою нерво-психічного виснаження. Дослідженнями доведено, що педагогічні помилки або неправильні педагогічні технології негативно впливають на підліткову психіку у вигляді невротичних порушень, що викликає в студентів низький рівень пізновальної активності, низький рівень мотивації навчальної діяльності, нестійкість емоційної сфери; високий рівень тривожності, втрату інтересу до навчання [2].

Багаторічні дослідження дозволяють виявити ті фактори ризику, які негативно впливають на здоров'я студентів, зокрема це:

- стресова педагогічна тактика; - інтенсифікація навчального процесу;
- невідповідність методик і технологій навчання;
- невиконання елементарних фізіологічних та гігієнічних вимог до організації навчального процесу;

- функціональна неграмотність викладачів та батьків у питаннях збереження та зміцнення здоров'я;
- недоліки в існуючій системі фізичного виховання;
- відсутність системи роботи з формування цінності здоров'я і здорового способу життя (в тому числі профілактики шкідливих звичок, статевого виховання, недостатньо використання засобів фізичного виховання) [7].

Важливо відзначити, що підлітки дуже чутливі до будь-яких несприятливих впливів.

Пріоритетною формою збереження і зміцнення здоров'я студентів є фізкультурно-оздоровча діяльність. Зважаючи на те, що значне зменшення рухової активності студентів призводить до погрішенння їхнього стану здоров'я, зменшення адаптаційних можливостей організму, особлива увага в навчальних закладах має приділятися використанню різних засобів і форм фізичного виховання студентів.

Система заходів підвищення рівня фізичного здоров'я студентів передбачає: проведення позакласних, додаткових і самостійних занять із фізичними вправами (змагання, ігри, турніри, туристичні походи, конкурси, дні здоров'я), що задовольняють біологічну потребу у русі.

Одним з найважливіших напрямів діяльності навчального закладу є забезпечення необхідних санітарно-гігієнічних умов внутрішнього середовища, зокрема: озеленення приміщень, контроль за штучним освітленням, контроль за чистотою навчальних кабінетів. Особлива увага повинна приділятися контролю за якістю харчування студентів.

Поняття про здоров'язбереження не обмежується уявленням про зміцнення лише соматичного (тілесного) здоров'я студентів. Важливе значення надається збереженню психічного, духовного та соціального здоров'я підлітків. Це вимагає створення у навчальному закладі особливої комфортої атмосфери, яка б відкрила кожному студентові позитивний простір для особистісного зростання в інтелектуальній, духовній та соціальній сферах. На до-

сягнення цієї мети мають бути спрямовані зусилля адміністрації, педагогів, медичної та психологічної служб, батьків – тобто всіх учасників навчально-виховного процесу.

У цьому аспекті надзвичайно важливою є діяльність психологічної служби кожного навчального закладу. Пріоритетними завданнями цієї служби є: збереження психічного здоров'я студентів у процесі навчальної діяльності; психологічна діагностика, вибір і застосування методів корекції; психологічне консультування, освіта студентів та педагогів; психологічна просвіта батьків; просвітницько-профілактична діяльність серед викладачів та студентів.

Розуміючи, що здоров'я здебільшого залежить від самої людини, її свідомості, педагоги мають приділяти значну увагу формуванню в студентів позитивного ставлення до власного здоров'я. Основою такої діяльності є певна система взаємодії викладачів та студентів: організація просвітницької роботи, залучення студентів до різних видів оздоровчої діяльності, виховання природнього ставлення до самовдосконалення.

Висновки. Отже, реалізація необхідних здоров'язберігаючих технологій щодо свідомого ставлення до здоров'я базується на отриманні студентами необхідних знань, умінь і навичок фізичного, психічного, духовного та соціального здоров'я. Однією з основних складових успіху в збереженні та зміцненні здоров'я студентів є їхній позитивний психологічний та емоційний настрій. Він залежить від самопочуття у навчальному закладі, сім'ї та кола друзів. Від того, яким чином організоване управління педагогічним середовищем, залежить психічний та духовний світ студентів, їхнє бажання самовдосконалюватися та вести здоровий спосіб життя.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі вбачаємо у визначенні пріоритетних форм збереження і зміцнення здоров'я студентів, розробити рекомендації керівникам ВНЗ щодо застосування здоров'язберігаючих технологій в управлінні навчально-виховним процесом.

Література та джерела

1. Видюк А.П. Формирование культуры здоровья в образовательных программах: Материалы всеукр. наук.-метод. конференції «Здоров'я та освіта: проблеми та перспективи» / Гол.ред.А.Г.Рибковський] / А.П.Видюк, Е.А.Дем'яненко, Я.В.Белогурова. – Донецьк: ДонДУ, 2000. – С.18-20
2. Вознюк Т.Г. Менеджмент навчально-виховного процесу / Т.Г.Вознюк. – К.:Здоров'я, 2002. – 128 с.
3. Коваленко В.И. Здоровьесберегающие технологии: школьник и компьютер: 1-4 классы / В.И.Коваленко. - М: ВАКО, 2007. – 304 с.
4. Дубогай О.Д. Фізкультура як складова здоров'я та успішного навчання дитини / О.Д.Дубогай. – К.: Вид. дім «Шкільний світ»: Вид. Л.Галіцина, 2006. – 128 с.
5. Ващенко О. Готовність вчителя до використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі / О.Ващенко, С.Свириденко // Здоров'я та фізична культура. – 2006. – №8. – С.1-6
6. Волкова І. Здоров'я школярів – взаємодія лікарів, педагогів, психологів / І.Волкова // Практика управління закладом освіти. – 2009. – № 12. – С.5
7. Волкова І.В. Становлення шкіл сприяння здоров'ю [Волкова І.В., Марінушкіна О.С., Покроєва Л.Д., Рябова З.В]. – Харків: ХОНМІО, 2007. – 40с.
8. Денисенко Н. Формування здорового способу життя учнів шкіл-інтернатів: (теоретичний аспект) / Н.Денисенко // Дефектологія. – 2008. – № 1. – С.22-25
9. Гримблат С.О. Здоровьесберегающие технологии в подготовке специалистов: Учебно-методическое епособие / С.О.Гримблат, В.П.Зайцев, С.И.Крамской. – Харьков: Колледигум, 2005. – 184 с.
10. Сергієнко В. Запровадження в навчальний процес моделі Школи культури здоров'я / В.Сергієнко // Практика управління закладом освіти. – 2009. – №12. – С.23

В статье проведен теоретический анализ основных составляющих здоровьесберегающих технологий, которые являются фундаментальными при организации учебно-воспитательного процесса в учебных заведениях. Рассмотрены социальные условия современного человека связаны со стремительным развитием новейших технологий что пагубно влияют на ухудшение состояния физического и умственного развития подрастающего поколения, снижения уровня рождаемости и продолжительности жизни, рост смертности, особенно детской.

Ключевые слова: культура, здоровье, компетентность, здоровьесбережения.

The main components of health care technologies, which are fundamental in organization of educational process in educational establishments, have been analyzed in the article. Social conditions of the existence of modern human have been characterized

by rapid development of scientific knowledge and technological advances that lead to update information about every three years. Scientific and technological progress, achievements of computer technology became unwitting exacerbated reason of degradation of human health. Society suffers from a wide variety of diseases and the number of patients does not decrease, but rather increases. The sharp deterioration of physical and mental development of the youth, low birth rates and life expectancy, increasing mortality, especially infant stirs unease. Entering a school, 85% of children have some physical and mental disorders, the number of children with psychoneurological diseases increase. Youth of 15-18 years old are particular risk. Therefore, the most important task of universities is to promote a healthy lifestyle among students, the implementation of appropriate programs in the educational process of higher education. The implementation of the necessary health care technologies to conscious attitude to health is based on getting students the necessary knowledge and skills of physical, mental, spiritual and social health.

Key words: culture, health, competence, health care.

УДК 316(07):004.9

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Повідайчик Оксана Степанівна
Повідайчик Михайло Михайлович
м.Ужгород

У статті проаналізовано особливості інформаційної підготовки фахівців у системі вітчизняної вищої освіти. Показано, що в даному процесі визначальну роль відіграють дисципліни «Інформатика» і «Соціальна інформатика». Розглянуто основні етапи і тенденції розвитку інформатики. Обґрунтовано, що з технічної дисципліни про методи і засоби обробки даних за допомогою обчислювальної техніки, інформатика перетворюється в фундаментальну науку про інформацію в природі й суспільстві. Показано, що в зв'язку з посиленням «гуманітарної» спрямованості інформатики, з'явилася нова навчальна дисципліна «Соціальна інформатика».

Ключові слова: інформатика, соціальна інформатика, інформація, інформаційні та комунікаційні технології, інформаційна підготовка, інформаційна культура.

В сучасних умовах інформатизації найважливішим фактором суспільного розвитку і засобом підвищення результативності всіх галузей життєдіяльності людей є інформаційні та комунікаційні технології. Це актуалізує проблему підготовки висококваліфікованих кадрів, здатних ефективно вирішувати професійні завдання в сучасному інформаційному просторі, і вимагає постійного оновлення системи підготовки фахівців у вищій школі. У зв'язку з цим відбувається реформування змісту освіти, що передбачає: орієнтацію на інтегровані курси, пошук нових підходів до структурування знань як засобу цілісного розуміння та пізнання світу, створення передумов для розвитку здібностей молоді, формування готовності і здатності до самоосвіти, широке застосування нових інформаційних технологій.

Сучасні вчені (Г.Вишніська, Ю.Дорошенко, А.Єршов, М.Жалдак, К.Колін, О.Комісарова, С.Ландо, В.Михалевич, Н.Морзе, О.Удод, А.Урсул, П.Шеремет та ін.) наголошують, що визначальну роль у процесі формування інформаційної культури майбутніх фахівців відіграє вивчення дисциплін інформаційного циклу – «Інформатика», «Соціальна інформатика» та ін. Передбачається, що знання, вміння та навички, яких набувають студенти в процесі вивчення даних курсів, не тільки характеризують в цілому рівень комп'ютерної грамотності, а й сприяють розвитку їх інформаційної культури.

Аналізуючи роль і місце інформатики в сучасній системі наукового знання, можна зробити висновок про те, що вона швидко розвивається та розширює свою предметну

сферу: з технічної дисципліни про методи і засоби обробки даних за допомогою обчислювальної техніки вона перетворюється у фундаментальну науку про інформацію не тільки в технічних системах, а й у природі й суспільстві. Такої позиції, зокрема, дотримуються вчені А. Єршов і К.Колін. Вони зазначають, що «інформатика» є назвою фундаментальної природничої науки, яка вивчає процеси передачі та опрацювання інформації і дає певне теоретичне уявлення про інформацію як частину природної реальності, встановлює «єдність законів опрацювання інформації в штучних, біологічних та соціальних системах. Віднесення інформатики до фундаментальних наук відображає загальнонауковий характер поняття інформації та процесів її опрацювання» [1].

На відміну від кібернетики, увага якої зосереджена в основному на дослідженні систем і процесів управління, головними об'єктами вивчення для інформатики є інформаційні системи, а також методи і засоби генерації, збереження, передачі та використання інформації в різних умовах, які в останні роки отримали узагальнену назву «інформаційне середовище».

Інформатика – стратегічно важлива і перспективна “точка росту” світової науки, навколо неї формується цілий комплекс нових напрямків: соціальна інформатика (наука про процеси інформатизації суспільства), біологічна інформатика (наука про інформаційні процеси в біологічних системах), соціальна когнітологія (наука про розвиток інтелектуального потенціалу суспільства).

На сьогодні спостерігається велика кількість різноманітних думок щодо функціонування інформатики у вищих навчальних закладах. Так, вчені зазначають, що коли інформатика розвивалася під гаслом “програмування – друга грамотність”, вона була не курсом інформатики, а курсом алгоритміки. “Пізніше постало завдання підготувати грамотного користувача, що породило курс комп’ютерики. Зраз актуальною є інформатика як інформаціологія. За цим постане завдання переходу до інформатики – системології, до вивчення основ системного аналізу (інформаційна модель)” [2]. Це вимагає здійснити перегляд змісту інформатики як освітньої дисципліни вищої школи. Її переважно математизовано-технічна спрямованість вважається вже не-прийнятною ні для школи, ні для ВНЗ. “На сучасному етапі свого розвитку інформатика має стати досить гнучким і мобільним комплексом дисциплін інформаційного циклу, що